

FOCUS

Juni 2014

Brusselaars, Belgische afvalkampioenen?

Anne Franklin

"Brussel breekt het afvalrecord". Deze titel in een Franstalige krant veroorzaakte deining tot in het Brussels Parlement. Welke realiteit gaat schuil achter deze verklaring? Zijn de Brusselaars echt de grootste afvalproducenten van België? Deze vijfde focus van het BISA onderzoekt de cijfers over het huishoudelijk afval in Brussel en vestigt de aandacht op vijf methodologische punten die ermee verbonden zijn.

Afval, een maatschappelijke uitdaging

Afval is een belangrijke uitdaging voor onze maatschappij. De productie van afval houdt rechtstreeks verband met onze consumptiewijzen en hun accumulatie genereert heel wat sociale en milieugebonden druk. Een beter beheer van de natuurlijke hulpbronnen houdt rekening met de impact.

De politieke leiders en de openbare beheerders worden met heel concrete uitdagingen geconfronteerd: hoe kan de afvalproductie verminderd worden, hoe kan het optimaal worden opgehaald en verwerkt, terwijl de milieuhinder en impact worden geminimaliseerd? Om te kijken of hun doelstellingen bereikt worden, moeten diezelfde politieke leiders en beheerders een nauwkeurig beeld hebben van de geproduceerde hoeveelheid afval en van de omstandigheden waarin dit wordt verwerkt.

Het persartikel (Le Soir, 27 september 2012) is een uitstekend uitgangspunt om de afvalcijfers in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te analyseren. Hoewel de titel op de voorpagina hard is, bevat het dossier meer nuances. Het is ook gericht, vermits het zich toespitst op de productie van huishoudelijk afval.

Het gebruik van statistieken door de media

De media puilen uit van cijfers en statistieken. Ze zijn nodig om het journalistieke verhaal te staven en geven een beknopte illustratie van een toestand of een verandering van de maatschappij. Ze dienen ook om de openbare opinie te vormen en soms om polemieken te voeren.

In het geval dat ons aangaat, werden de openbare en politieke opinie getroffen door een paragraaf, die werd overgenomen door andere kranten en onlinemediën, om het originele artikel van Le Soir samen te vatten: "Met gemiddeld 260 kilo huisvuil per inwoner en per jaar heeft het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het afvalrecord van België. Amper 32 % van het huishoudelijk afval uit de negentien Brusselse gemeenten wordt gerecycleerd, tegenover 70 % in Wallonië en 75 % in Vlaanderen" (vrije vertaling).

De verstrooide lezer onthoudt enkel 'het record van België'. Een meer aandachtige lezer zal zich vragen stellen over de herkomst van deze cijfers en de context waarin ze werden opgesteld.

Deze Focus biedt de aandachtige lezer meer uitleg. Hij kaart de productie van huishoudelijk afval in Brussel (in de zin van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest) aan vanuit twee vragen, die intuïtief voortvloeien uit een kritische lezing van het artikel:

1. Produceren de Brusselaars veel huishoudelijk afval?
2. Recycleren de Brusselaars hun huishoudelijk afval op een correcte wijze?

Daarnaast worden nog twee andere vragen bestudeerd. Is de situatie verbeterd in de loop van de tijd? Hoe verhoudt het Brussels gewest zich tot de andere gewesten?

Zoals vaak in het statistische domein hangen deze a priori eenvoudige en eenduidige vragen af van een kritisch onderzoek van de bronnen en methodologieën die gebruikt worden om de cijfers op te stellen.

Het belang van de gebruikte termen

Het lijkt a priori gemakkelijk om het concept afval te definiëren: afval is alles "wat men in de vuilnisbak gooit". Restjes van maaltijden, plastic verpakkingen en zakken, een paar oude schoenen zijn enkele gekende voorbeelden.

Niet al het afval past echter in een vuilnisbak of wordt thuis weggegooid: oude matrassen, huishoudtoestellen die niet meer gebruikt worden, houten paletten, versleten banden, afval van bouwerven, voedseloverschot van warenhuizen, gebruikte spuitjes, vervallen geneesmiddelen, papierafval van printers, afval van de vuilnisbakken op straat, dierenkarkassen, radioactief afval zijn evenveel voorbeelden van uiteenlopend afval. Huishoudelijk afval is dus maar een kleine fractie van de ruime waaier afval die in het kader van het dagelijkse leven en door de verschillende economische sectoren (landbouw, industrie, winkels...) wordt geproduceerd.

Meervoudige definities vullen elkaar bijgevolg aan, overlappen elkaar en genereren verschillende cijfers. Het persartikel gebruikt drie termen die aanleiding kunnen geven tot verwarring, indien ze niet in hun context worden gezien: afval, huishoudelijk afval en huisvuil.

In het alledaagse gebruik bestaat **afval** uit alle voorwerpen en stoffen (gezien als vaste stoffen) waarvan de maatschappij zich ontdoet, stemt het **huishoudelijk afval** overeen met het afval dat de huishoudens produceren en is het **restafval** de niet-gesorteerde rest van het huishoudelijk afval (→ [Glossarium](#)). De term "huisvuil" is dubbelzinnig omdat het in het dagelijkse taalgebruik kan verwijzen, ofwel naar al het afval dat door de huishoudens wordt geproduceerd, ofwel alleen maar naar het ongesorteerde deel van het afval van de huishoudens. In het persartikel wordt huisvuil gebruikt in de laatste betekenis.

Om de verschillende concepten te illustreren toont figuur 01 een vereenvoudigde typologie van de verschillende afvalcategorieën in het Brussels gewest.

Interpretatie van het adjectief "huishoudelijk"

Huishoudelijk afval en restafval worden in feite niet enkel geproduceerd door de huishoudens. Er bestaat ook zoiets als "**gelijkgesteld**" afval en vuilnis, met een gelijkaardige samenstelling als het huishoudelijk afval, maar geproduceerd in het kader van economische activiteiten (→ [Glossarium](#)).

De statistieken steunen immers op de administratieve gegevens van de afvalophalers, die hun informatie in de eerste plaats halen uit de weging van de lading van de vuilniswagens. Om operationele redenen kan afval van economische activiteiten worden opgehaald tijdens de ophaalrondes voor huishoudelijk afval. Dat is het geval wanneer dit afval van dezelfde aard is als het gebruikelijke afval van de huishoudens (zoals glas, papier, karton, restafval) en het geproduceerd wordt door kleine structuren die geen specifieke ophaalrondes hebben: winkels, restaurants, kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's), verenigingen, vrije beroepen... Dit gelijkgesteld afval zou moeten worden gekwantificeerd als afval van economische activiteiten, maar wordt standaard in de statistieken van de huishoudens opgenomen. Hun aandeel is variabel en slecht gekend.

01 Vereenvoudigde typologie van het afval dat wordt geproduceerd in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Reinigingsafval	Huishoudelijk afval		Afval van economische activiteiten		
	Ongesorteerd afval = Restafval Witte zakken en gelijksoortige containers van appartementen	Gesorteerd afval = afval van selectieve ophalingen Papier-karton, PMD, glas, grofvuil, batterijen...	Gelijkgesteld afval Afval van dezelfde aard als huishoudelijk afval		Ander afval van economische activiteiten Sectorspecifiek afval (bouw, industrie, handel, horeca, gezondheidszorg, transport, verbrandingsresten, baggerslib...)
Afval in het kader van de openbare netheid: wegen, vuilnisbakken, markten, veegslib...			Ongesorteerd	Gesorteerd	

Bron: BISA

Producersen de Brusselaars veel (huishoudelijk) afval?

Hoewel het persartikel over huishoudelijk afval gaat, suggereert zijn titel op de voorpagina dat het Brussels gewest veel afval produceert. De afwezigheid van een omschrijving doet veronderstellen dat het artikel over de totale afvalproductie in Brussel gaat, terwijl zijn draagwijdte beperkter is. Er is ook verwarring mogelijk met het debat over de openbare netheid (afval in openbare ruimten), terwijl dit een andere problematiek is: het persartikel handelt over afval dat het resultaat is van het dagelijkse leven van de huishoudens.

De totale afvalproductie

Er bestaat geen recurrente raming van de totale afvalproductie in Brussel. De gegevens zijn afkomstig van gerichte studies. Volgens Leefmilieu Brussel zou het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tussen 2 en 2,5 miljoen ton afval per jaar produceren, of ongeveer **2 000 kg per inwoner en per jaar**. Dit afval is hoofdzakelijk afkomstig van de bouw-/afbraaksector, van de industriële sector en van de commerciële en non-profitsector.

Volgens de Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium bedroeg de totale Belgische productie 62,5 miljoen ton in 2010, alle sectoren samen (industrie, bouw, landbouw, diensten en huishoudens). Dit komt neer op een productie van ongeveer 5 800 kg per inwoner en per jaar voor heel België, wat bijna driemaal de Brusselse productie is. Dit verschil wordt meer bepaald verklaard door een beperkte industriële aanwezigheid in Brussel in vergelijking met de andere gewesten en een marginale landbouwsector.

Huishoudelijk afval

Volgens de gegevens van tabel 02 (deel A, op het einde van het artikel), zamelt Net Brussel jaarlijks meer dan 450 000 ton huishoudelijk en gelijkgesteld afval in. Herleid tot het aantal inwoners betekent dit ongeveer **420 kg per inwoner en per jaar**. Wanneer we de gegevens van Net Brussel aanvullen met de ramingen voor andere ophalers, zou de productie bijna 480 000 ton per jaar bereiken of zowat 440 kg per inwoner (zie tabel 03 op het einde van het artikel).

Volgens deze ramingen zou de Brusselse productie per inwoner lager zijn dan de productie in Vlaanderen en in Wallonië (tabel 03 op het einde van het artikel).

Bronnen van de Brusselse gegevens

In het Brussels gewest steunen de cijfers over de productie van huishoudelijk afval op de gegevens van de **afvalophalers**, omdat deze informatie niet rechtstreeks beschikbaar is bij de producenten (de huishoudens).

Er zijn verschillende operatoren die afval ophalen actief op het Brussels terrein. De gegevens van het Gewestelijk Agentschap voor Netheid (GAN), ook Net Brussel genoemd, zijn het meest uitgebreid en het gemakkelijkst te exploiteren op statistisch vlak. Ze worden aangevuld met de gegevens van de gemeenten^[1] en van de ondernemingen van de sociale economie, indien deze voorhanden zijn.

De gegevens van de privé-operatoren kunnen vandaag niet gebruikt worden voor statistieken. Hoewel Leefmilieu Brussel de opgehaalde hoeveelheden opvolgt via de aangiften voor het afvalstoffenregister (→ Glossarium) zijn er evenwel methodologische moeilijkheden: risico op dubbel telling door de bewegingen tussen operatoren, onvermogen om het opgehaalde afval aan de producenten te koppelen...

De Brusselse gegevens zijn dus slechts beperkt interpreteerbaar, omdat deze gegevens (i) een niet-gedefinieerd deel gelijkgesteld afval omvatten en (ii) verre van volledig zijn.

De cijfers over het huishoudelijk afval in tabel 02 (deel A, op het einde van het artikel) zijn deze die openbaar beschikbaar waren in september 2012, op het moment van de publicatie van het persartikel. De drie belangrijkste openbare organismen die informatie communiceren – Net Brussel, Leefmilieu Brussel en het BISA – verspreiden niet exact dezelfde cijfers, terwijl ze zich toch allemaal op de gegevens van Net Brussel baseren. De afvalstromen die in aanmerking worden genomen, variëren, net als het referentiejaar. Deze twee factoren hebben echter een directe invloed op de stijging of de daling van het betrokken aantal tonnen afval en de raming van de productie per inwoner.

Het tekort aan beschikbare gegevens laat echter geen perfecte vergelijkbaarheid van de cijfers toe en er moet rekening gehouden worden met de methodologische verschillen tussen de gewesten (zie kader op pagina 6).

Restafval

De enige cijfers die beschikbaar zijn om het restafval te kwantificeren, stemmen overeen met het "ongesorteerd en commercieel restafval" uit de jaarverslagen van Net Brussel. De productie van dit vuilnis bedraagt **280 kg per inwoner** in Brussel in 2010 (tabel 02, deel B, op het einde van het artikel).

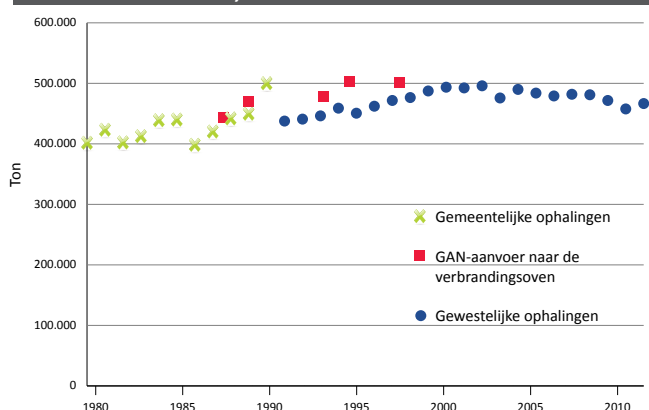
Aan dit cijfer blijft een onbekende gekoppeld: de omvang van het "gelijkgestelde afval". De analyse van de administratieve gegevens kan in dit geval worden aangevuld met informatie uit enquêtes. In 2011 en 2012 werd een raming gemaakt van de bijdrage van de huishoudens op basis van een

steekproef van 5 000 Brusselse huishoudens. Volgens de analyse van Net Brussel is ongeveer twee derde van het ongesorteerde vuilnis werkelijk afkomstig van de huishoudens en wordt de rest geproduceerd door de gelijkgestelde categorieën. Na de toepassing van deze corrigerende factor komen we uit op 187 kg per inwoner in 2010 voor het zuiver huishoudelijk deel van het restafval.

De evolutie van de productie

Produceert Brussel meer of minder afval dan vroeger? Figuur 04 illustreert de evolutie van de gegevens tussen 1980 en 2011. De ophalingen van huishoudelijk en gelijkgesteld afval schommelen tussen 400 000 en 520 000 ton per jaar, afhankelijk van de bronnen, de berekeningsmethodes en de jaren. Na een piek rond de jaren 2000, zijn de door Net Brussel opgehaalde hoeveelheden stabiel, lees in lichte daling.

04 Evolutie van de ophalingen van huishoudelijk en gelijkgesteld afval in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 1980 tot 2011, in ton

Bronnen: Gemeentelijke ophalingen: Patteson (*Dossiers BRES (Bruxelles économique et social) nr. 12, 1992*); Toevoer Net Brussel (GAN) naar de verbrandingsoven: BISA (*Statistische indicatoren 1993 tot 1998*); Gewestelijke ophalingen: Net Brussel (*Jaarverslagen 2003 en 2011*)

Het is onmogelijk om met zekerheid te stellen dat de Brusselse productie gestabiliseerd of gedaald is. Er blijft een onbekend deel betreffende het afval dat niet voor rekening is van Net Brussel (ophalingen van gemeenten en verenigingen, terugnames door de winkels, privécircuits, onwettige circuits...). Verder kan bepaald gelijkgesteld afval ook al dan niet worden opgehaald door Net Brussel, naargelang de commerciële contracten die het agentschap afsluit of verliest (zoals het gedeeltelijke verlies van de ophalingen van de Europese Commissie in 2013). Een daling van het totaal aantal ton kan dus ook het gevolg zijn van de overname van de ophalingscontracten door privé-operatoren.

Invloed van bronnen op de historische reeksen

De historische reeksen baseren zich op verschillende reeksen gegevens die onderling niet-coherent kunnen zijn. Het Brussels gewest ontsnapt niet aan deze regel: (i) de administratieve bronnen evolueren in de tijd en (ii) de gegevens van Net Brussel variëren in functie van contractuele en commerciële omstandigheden.

Drie grote periodes tekenen zich af: voor de indienstneming van de verbrandingsinstallatie eind 1985, tussen 1986 en 1991, en ten slotte na de invoering van het Gewestelijk Agentschap in 1991. Voor 1986 beschikken we enkel over de gegevens van de gemeentelijke ophalingen (storten). Vanaf 1991 produceert Net Brussel gegevens over zijn eigen ophalingen. Deze gegevens liggen aan de basis van alle statistieken die sindsdien geproduceerd worden. Tussen 1986 en 1991 is de situatie echter onduidelijker. De gepubliceerde gegevens zijn ofwel afkomstig van de gemeenten, ofwel van de verbrandingsinstallatie. Voor de verbrandingsinstallatie vermeldt figuur 04 enkel het afval dat door de overheid wordt aangevoerd; het totaal aantal ton van de gemeenten uit de Brusselse rand en van privébedrijven zijn uitgesloten. Ondanks deze aanpassingen stemmen de gegevens niet overeen, zonder evenwel op flagrante wijze af te wijken. Dit voorbeeld toont hoe complex het is om historische reeksen met statistische breuken te interpreteren.

Daarnaast kunnen we een reële daling van de opgehaalde hoeveelheden niet uitsluiten. Brussel kent een sterke demografische groei en kreeg er ongeveer 180 000 inwoners bij tussen 2000 en 2011. Bijgevolg stelt Net Brussel **een daling van de opgehaalde hoeveelheden per inwoner van ongeveer 100 kg vast op tien jaar tijd**: van 515 kg per inwoner in 2000 dalen de cijfers tot 417 kg per inwoner in 2011.

De laatste jaren kennen ook andere grote Europese steden zoals Parijs, Londen of Berlijn een stabilisatie, lees een daling van de hoeveelheid opgehaald afval. Het is een complex fenomeen dat kan worden verklaard door een geheel van factoren, waarvan sommige eigen zijn aan grote stedelijke centra en andere de evolutie van de maatschappij weerspiegelen: producten die minder afval genereren (daling van het gewicht van de verpakkingen...), gedragswijziging (striktere reglementering, ontwikkeling van de selectieve ophalingen, verhoogde sensibilisering...), vertraging van de economische conjunctuur sinds 2008 (er wordt minder gelijkgesteld afval opgehaald bij winkels, de horeca en kmo's) en/of verarming van een deel van de bevolking (daling van de koopkracht en verminderde consumptie).

Recycleren de Brusselaars hun huishoudelijk afval correct?

Het gaat er niet alleen om minder afval per inwoner te produceren, maar ook om het sorteergedrag te verbeteren, om zo het opgehaalde afval een nuttigere toepassing te kunnen geven (hergebruik, recycling, composteren, productie van biogas...).

Recycling vs selectieve ophaling

"Sorteren", "selectieve ophaling" en "recycling" zijn drie verschillende begrippen (→ Glossarium). Recycling is een afvalverwerkingsmethode waarmee materialen op het einde van hun leven in de productiecycclus van een nieuw product opgenomen worden. Het volgt dus op de selectieve ophalingen (door de operatoren die afval ophalen), die op hun beurt afhangen van het sorteergedrag van de producenten (in dit geval de huishoudens).

De Brusselse doelstelling luidt: "Vanaf 2020 moet de voorbereiding voor hergebruik en recycling van afvalstoffen, zoals ten minste papier, karton, metaal, plastic en glas uit gemeentelijk afval, minimum in totaal 50 gewichtsprocent bereiken" (Ordonnantie betreffende afvalstoffen, 14.06.2012). Gemeentelijk afval betekent huishoudelijk afval en gelijkgesteld afval.

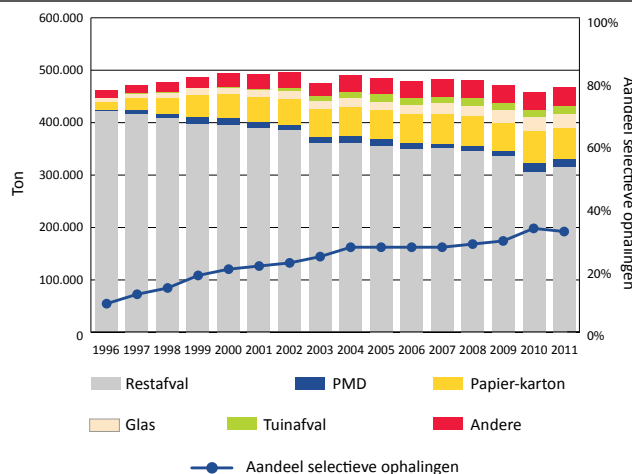
In het Brussels gewest is de enige gedetailleerde openbare informatie deze van de **selectieve ophalingen** door Net Brussel. Het agentschap staat in voor alle selectieve ophalingen aan huis en in glasbollen. Het is echter niet de enige operator op het terrein. De toevoer naar de containerparken en de huis-aan-huisophalingen worden zowel door Net Brussel als door de gemeenten beheerd. Deze laatste kunnen een beroep doen op Net Brussel en/of privébedrijven om hun parken leeg te maken. De ondernemingen van de sociale economie nemen een deel van het textiel, het elektrische en elektronische afval (computers, koelkasten...) en van het grofvuil voor hun rekening.

Evolutie van de selectieve ophalingen

Figuur 05 illustreert de evolutie van de selectieve ophalingen door Net Brussel sinds halfweg de jaren 1990. Het aandeel van het selectief opgehaalde afval stijgt van **9 % in 1996**, het eerste jaar van de gescheiden ophalingen van papier-karton en PMD, **tot 32 % in 2011**. In 2010 is de stijging duidelijk ten gevolge van de invoering van de sorteerplicht. De terugloop in 2011 is het gevolg van een daling van de hoeveelheid ingezameld PMD.

De toename van de selectieve ophalingen leidt automatisch tot een daling van de ophaling van restafval. Het totaal aantal ton dat wordt opgehaald door Net Brussel daalt van iets meer dan 420 000 ton in 1996 tot iets minder dan 316 000 ton in 2011. In

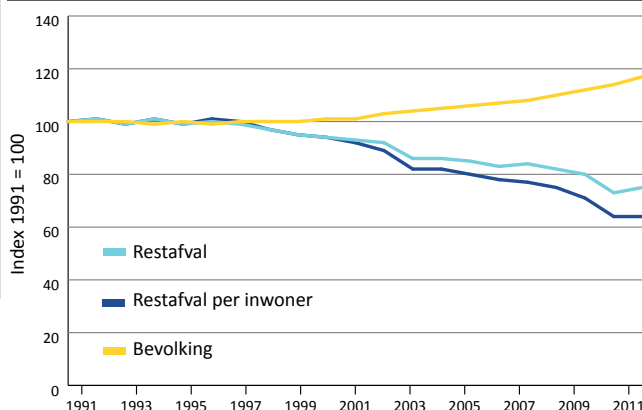
05 Evolutie van de selectieve ophalingen van huishoudelijk en gelijkgesteld afval door Net Brussel van 1996 tot 2011: opgehaald totaal aantal ton en aandeel van de selectieve ophalingen

Bron: Net Brussel (Jaarverslag 2011)

een context van aanhoudende demografische groei is de daling nog opvallender wat betreft de opgehaalde hoeveelheden per inwoner, die van 444 kg per inwoner in 1996 terugvallen tot 282 kg per inwoner in 2011 (figuur 06). Ter herinnering, we leren uit de enquêtes dat deze hoeveelheden ongeveer 30 % gelijkgesteld afval bevatten in 2011.

06 Evolutie van de ophalingen van restafval in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 1991 tot 2011 (index, 1991 = 100)

Bronnen: Net Brussel, Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium; berekeningen BISA

Vergelijking met de andere gewesten

Hoewel de selectieve ophalingen inderdaad gestegen zijn in Brussel, meldt het artikel van Le Soir terecht dat er nog veel vooruitgang geboekt moet worden. Is de 32 % selectieve inzamelingen in Brussel volledig vergelijkbaar met de 70 % in Wallonië en de 75 % in Vlaanderen?

Vergelijkingen van de regionale statistieken

De regionale statistieken worden beïnvloed door onderscheiden operationele realiteiten en verschillende methodologische benaderingen. Ook kleine schommelingen in de noemer en de deler kunnen een aanzienlijke invloed uitoefenen op de percentages van de selectieve ophalingen. Het belang van tabel 03 schuilt in de illustratie van deze methodologische knopen op het vlak van de berekende percentages. De tabel geeft de gegevens weer voor de drie gewesten voor 2010.

De Waalse en Vlaamse gegevens houden rekening met het afval op straat en met het afval van de openbare vuilnisbakken, met het clandestien gestort afval (gesluikstort) en met het bouwen sloopafval van de huishoudens. De Brusselse gegevens (van Net Brussel) houden geen rekening met de gegevens inzake openbare netheid, behalve met deze betreffende het veegslib van de straten. Ze bevatten verder slechts gedeeltelijk gegevens over het sluikestorten en een beperkt totaal aantal ton bouwafval.

Volgens de tabel bedraagt **het percentage selectieve ophalingen**, alle afvaltypen samen, respectievelijk 36 %, 67 % en 71 % voor de Brusselse, Waalse en Vlaamse gewesten. Zonder het bouwen sloopafval en het veegslib van de straten bedraagt het percentage selectieve ophalingen respectievelijk 35 %, 58 % en 66 %.

Er kunnen uiteenlopende conclusies getrokken worden uit de gegevens, die op zich lichtjes verschillen. Bovenstaande cijfers moeten dus omzichtig benaderd worden. Wanneer men weet dat er tegen 2020 kwantitatieve doelstellingen inzake voorbereiding op hergebruik en recycling moeten worden bereikt, is het belangrijk om aandacht te besteden aan de variabelen die in rekening moeten worden genomen.

Voor het Brussels gewest kan men dus onthouden dat het percentage selectieve ophaling 30 % benadert, indien men enkel uitgaat van de gegevens van Net Brussel en iets meer indien men de ramingen voor de gemeenten en ondernemingen van de sociale economie meetelt. Dit zijn geen recyclingpercentages vermits een deel van het selectief opgehaalde afval niet geschikt is voor een nuttige toepassing en dus zal worden verbrand. Om de recycleerbare hoeveelheden te ramen moeten dit gedeelte afval zonder nut bijgevolg afgetrokken worden van de selectief opgehaalde hoeveelheden.

Met een percentage restafval van om en bij de 70% sorteren de Brusselaars minder dan hun collega's uit de twee andere gewesten, hoewel ze progressief vooruitgang boeken. Er zijn meerdere redenen hiervoor: een historisch minder dwingende wetgeving, een relatief klein gewestelijk grondgebied dat de beschikbaarheid van containerparken beperkt, woonomstandigheden die minder gunstig zijn om te sorteren (minder plaats in een appartement voor de verschillende vuilnisbakken), geen veralgemeende selectieve ophalingen voor organisch afval (er loopt een piloottest in Etterbeek en Evere), geen aanmoedigend tarief per gewicht...

Hiernaast moeten we ook de realiteit van het gelijkgesteld afval, opgehaald door Net Brussel, in ogenschouw nemen. De organisatie van de rondes maakt het op statistisch vlak onmogelijk om een onderscheid te maken tussen het restafval van particulieren en dat van winkels, kmo's, scholen en andere collectiviteiten die geen specifieke ophaalrondes hebben. Deze operationele praktijken trekken de statistieken van de productie van restafval naar boven en het percentage selectieve ophalingen naar beneden.

Conclusie

Brusselaars, afvalkampioenen of niet?

Als gewest met een relatief beperkte industrie produceert Brussel globaal minder afval per inwoner dan de twee andere gewesten. Een zoom op het huishoudelijk en gelijkgesteld afval leert ons dat de Brusselse productie per inwoner ook lager lijkt te zijn dan in de andere gewesten. De Brusselse gegevens zijn echter onvolledig en hun interpretatie is beperkt.

Een bijkomende zoom op het restafval toont dat dit soort afval gelijkmatig afneemt sinds 1996, ten voordele van een stijging van de selectieve ophalingen. Herleid tot het aantal inwoners blijft het totaal aantal ton restafval echter hoger in Brussel dan in de twee andere gewesten. De sorteerinspanningen moeten vervolgd worden om de doelstellingen voor 2020 te bereiken. Bij een vergelijking tussen geografische entiteiten moet echter rekening worden gehouden met de plaatselijke socio-economische contexten, de verschillende ophalingspraktijken en de methodes die gebruikt worden om de statistieken op te stellen.

De verbetering van de statistieken is een van de maatregelen van het "Afvalstoffenplan" van het Brussels gewest. Leefmilieu Brussel, Net Brussel en het BISA voeren diverse acties om daarop in te spelen. Ze zijn onmisbaar om de impact van beheer- en preventiemaatregelen te meten en zullen helpen om de afvalstroom beter te typeren en een grondigere analyse te maken van de evolutie van de Brusselse productie. We mogen echter niet vergeten dat het aantal ophalingsnetwerken talrijker wordt naarmate het sorteren van afval diversifieert en het bijgevolg moeilijker wordt om een exacte rekening bij te houden van de productie van de huishoudens, en om haar evolutie in de tijd te volgen.

02 Ophalingen van huishoudelijk en gelijkgesteld afval (A) en restafval (B) in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest volgens de verschillende beschikbare openbare gegevensbronnen in september 2012, in ton en in kilogram per inwoner

Titel	Ton	Kg/inw *	Referentiejaar	Onderliggende gegevens
A. Huishoudelijk en gelijkgesteld afval				
Ophalingen door Net Brussel (1)	457 707	420	2010	Deze ophalingen omvatten de volgende posten: ongesorteerd en commercieel restafval (witte zakken en grijze containers) + PMD-verpakkingen + papier/karton (huishoudelijk + commercieel) + glas (glasbollen + glas van de horeca) + tuinafval + grofvuil en sluikstorten + afgedankte elektrische en elektronische apparaten (AEEA) + metaal + hout + inert bouwafval + slib + batterijen en accu's + voedingsoliën + klein chemisch afval. Organisch afval is niet inbegrepen.
Huishoudelijk en gelijkgesteld afval (2)	450 244	413	2010	Ophalingen van Net Brussel zoals hoger beschreven, exclusief veegslib.
Afval dat Net Brussel ophaalt aan huis en via de glasbollen (3)	446 833	426	2008	Ophalingen van Net Brussel zoals beschreven op de eerste lijn en beperkt tot de ophalingen aan huis en via de glasbollen: ongesorteerd en commercieel restafval (zakken en containers) + PMD-verpakkingen + papier/karton (huishoudelijk + commercieel) + glas (glasbollen + glas van de horeca) + tuinafval.
B. Restafval				
Huishoudelijk en commercieel restafval (4)	305 741	280	2010	Ophalingen van Net Brussel: ongesorteerd en commercieel restafval (witte zakken en grijze containers)
Huishoudelijk en commercieel restafval (5)	345 758	330	2008	Ophalingen van Net Brussel: ongesorteerd en commercieel restafval (witte zakken en grijze containers)

* De productie per inwoner wordt berekend op basis van de bevolking op 1 januari van het bestudeerde jaar volgens de cijfers van de Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium.

Bronnen: Jaarverslag 2011 van Net Brussel (1,4), Statistische tabellen van het BISA, onlineversie in 2010 (2,4), Staat van het Brussels Leefmilieu, Samenvatting 2007-2008 (3,5)

03 Ophalingen van huishoudelijk en gelijkgesteld afval in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, het Waals Gewest en het Vlaams Gewest in 2010, in ton en in kilogram per inwoner

Gewest	Bevolking op 1/1/2010	Huishoudelijk en gelijkgesteld afval (HGA)		HGA, exclusief slib en bouw-/sloopafval		HGA, niet selectief opgehaald (= restafval)	
		Ton	Kg/inw	Ton	Kg/inw	Ton	Kg/inw
Net Brussel	1 089 538	457 707	420	454 189	417	305 741	280
Brussels Hoofdstedelijk Gewest, raming *	1 089 538	478 306	439	467 169	429	305 741	280
Waals Gewest	3 498 384	1 943 964	556	1 534 175	439	645 200	184
Vlaams Gewest	6 251 983	3 287 003	526	2 826 650	452	951 948	152

* De raming gebeurt op basis van de gegevens van Net Brussel, aangevuld met de gegevens van gemeenten en ondernemingen van de sociale economie, die Brussel-Leefmilieu heeft verzameld (rekening houdend met eventuele dubbele tellingen)

Bronnen: Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium, Net Brussel (Jaarverslag 2011), Service Public de Wallonië (Indicateurs Clés de l'Environnement Wallon 2012 en http://environnement.Wallonie.be/dechets/stat_dechets_RW.pdf), OVAM (Inventarisatie huishoudelijke afvalstoffen 2011)

Glossarium

Afval van economische activiteiten: afval waarvan de oorspronkelijke producent geen huishouden is. Dit omvat het afval van de industrie, de landbouw, de bouwsector, de afvalverwerking en het afval van de tertiaire sector. Gelijkgesteld afval kan worden beschouwd als afval van economische activiteiten, meer bepaald wanneer het door de tertiaire sector wordt geproduceerd.

Afval: elke stof of elk voorwerp waarvan de houder zich ontdoet, of waarvan hij het voornemen heeft zich te ontdoen of zich moet ontdoen.

Afvalstoffenregister: de producenten van gevaarlijke en speciale afvalstoffen en afvalbeheerders (waaronder de ondernemingen die afval ophalen of vervoeren voor rekening van derden) moeten een afvalstoffenregister bijhouden. Het register vermeldt de hoeveelheid, de aard en de oorsprong van de afvalstoffen, en, voor zover van toepassing, de bestemming, de inzamelfrequentie, de wijze van vervoer en de geplande methode van verwerking van de afvalstoffen.

Gelijkgesteld afval: afval van dezelfde aard en samenstelling als het afval van de huishoudens, maar geproduceerd door kmo's, scholen, administraties, kleine winkels, zelfstandigen, verenigingen... Wanneer het in kleine hoeveelheden wordt geproduceerd, halen de openbare operatoren het op te samen met het huishoudelijk afval.

Hergebruik: elke handeling waarbij producten of componenten, die geen afvalstoffen zijn, opnieuw worden gebruikt voor hetzelfde doel als dat waarvoor zij waren bedoeld.

Huishoudelijk afval: afvalstoffen die afkomstig zijn van normale huishoudelijke activiteiten.

Ophaling: het verzamelen van afvalstoffen, inclusief de voorlopige sortering en de voorlopige opslag van afvalstoffen, om ze daarna te vervoeren naar een afvalverwerkingsinstallatie.

PMD-afval: verpakkingen van Plastic (enkel flessen, flacons en bidons), Metaal of Karton (enkel drankkartons).

Recycling: elke nuttige toepassing waardoor afvalstoffen opnieuw worden bewerkt tot producten, materialen of stoffen, voor het oorspronkelijke doel of voor een ander doel. Dit omvat het opnieuw bewerken van organisch afval, maar het omvat noch energierugwinning, noch het opnieuw bewerken tot materialen, die bestemd zijn om gebruikt te worden als brandstof of als opvulmateriaal.

Reiniging: geheel van activiteiten met het oog op de netheid van openbare ruimten: schoonmaken van straten en andere openbare ruimten, verwijdering van het afval na de markten, leegmaken van openbare vuilnisbakken ...

Restafval of huisvuil: restafval van de huishoudens en gelijkgesteld afval dat niet wordt gesorteerd, maar verbrand of gestort. Al het Brussels restafval wordt verbrand.

Sorteren: sorteren van afval met het oog op hergebruik (kleding), recycling (glas, papier-karton...), composteren (tuinafval) of de productie van biogas (organisch afval).

Voor meer informatie

- Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium (2013). Afvalproductie. Online: <http://statbel.fgov.be/nl/statistieken/cijfers/leefmilieu/afval/productie/>
- Eurostat (2014). Generation and treatment of municipal waste by NUTS 2 regions (env_rwas_gen). Online: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/waste/data/database>
- Le Soir (2012). "Bruxelles bat le record des déchets". 27.09.2012. p 1 en pp 16-17.
- Leefmilieu Brussel (2013). Huishoudelijk en gelijkgesteld afval. Verslag over de Staat van het leefmilieu 2007-2010. Online: <http://www.leefmilieubrussel.be/Templates/etat/informer.aspx?id=11925&langtype=2067>
- Net Brussel (2013). Jaarverslag 2012. Online: <https://www.arp-gan.be/sites/default/files/jaarverslag2012.pdf>

NOTEN

[1] Net Brussel verwerkt een deel van het afval dat door de gemeenten wordt opgehaald. Dit aantal ton afval afkomstig van de gemeenten is opgenomen in de gegevens die Net Brussel communiceert.

F05 FOCUS

Schrijf u in op de newsletter op www.bisa.irisnet.be

Wetenschappelijke coördinatie: Astrid Romain
Leescomité: Xavier Dehaibe, Olivier Poupaert, Astrid Sierens, Astrid Romain
Kruidtuinlaan, 20 – 1035 Brussel – T. 02 800 38 60 – F. 02 800 38 23 – bisa@gob.irisnet.be
V.U.: Christian Lamouline, Secretaris-generaal, Gewestelijke Overheidsdienst Brussel
©2014 Brussel Hoofdstedelijk Gewest. Alle rechten voorbehouden.